

Uloga pjesme, rime i priče u učenju stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi

Hudolin, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:210919>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Iva Hudolin

**Uloga pjesme, rime i priče u učenju stranog jezika u ranoj i
predškolskoj dobi**

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Prijediplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i
obrazovanje

Uloga pjesme, rime i priče u učenju stranog jezika u ranoj i
predškolskoj dobi

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Engleski jezik

Mentor: Morana Drakulić

Student: Iva Hudolin

Matični broj: 0299014472

U Rijeci, lipanj, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski/završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe „Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Studentica:

ZAHVALE

Zahvaljujem se mentorici, profesorici Morani Drakulić na ukazanom povjerenju i uloženom trudu i pomoći za vrijeme pisanja završnog rada.

Veliko hvala mojoj obitelji, roditeljima Siniši i Goranki, baki Antici, teti Nataši i bratu Lucianu na svojoj pomoći i podršci koju su mi pružali za vrijeme mog školovanja te što su uvijek imali prave riječi utjehe u teškim trenucima.

Hvala mojim kolegicama, Kristini i Mariji na svojoj podršci i pomoći te što su naše studentske dane pretvorile u predivno iskustvo.

Hvala mojoj najboljoj prijateljici Sari što je sve trenutke mog obrazovanja pretvorila u nezaboravne uspomene, kojih se uvijek s osmjehom rado sjetim.

Najveće hvala mom dragom Sanjinu na svom strpljenju, podršci, pomoći i za ohrabrenje u teškim trenucima.

Sažetak:

Strani jezik kod djece rane i predškolske dobi usvaja se na isti način kako se usvaja i materinski jezik. Zbog toga važna je uloga odgajatelja i roditelja kako bi djeci omogućili poticajno okruženje u kojem će djeca imati priliku čuti strani jezik kako bi ga usvojila. Pjesme, rime i priče na stranom jeziku najprirodniji su način usvajanja stranog jezika kod djece. Važno je da se aktivnosti s pjesmama, rimama i pričama na stranom jeziku organiziraju prema trenutnim interesima, sposobnostima i dobi djece.

Ključne riječi: usvajanje jezika, dijete rane i predškolske dobi, uloga pjesma rima i priča, strani jezik

Summary:

Children of early and preschool age acquire a foreign language in the same way as they acquire their mother tongue. This is why the role of educators and parents is important in order to provide children with a stimulating environment in which children will have the opportunity to hear a foreign language in order to acquire it. Songs, rhymes and stories in a foreign language are the most natural way for children to acquire a foreign language. It is important that activities with songs, rhymes and stories in a foreign language are organized according to the current interests, abilities and age of the children.

Keywords: language acquisition, child of early and preschool age, role of songs, rhyme and story, foreign language

Sadržaj

1. UVOD	1
2. USVAJANJE JEZIKA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	2
2.1. Usvajanje materinskog jezika	2
2.2. Usvajanje stranog jezika	4
3. STRANI JEZIK U USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA	7
3.1. Uloga odgajatelja	7
3.2. Uloga obitelji.....	8
3.3. Utjecaj medija	10
3.4. Situacijski pristup kod učenja stranog jezika	11
4. ULOGA IGRE U UČENJU STRANOG JEZIKA U RANOJ I PREDŠKOLSKOJ DOBI	13
4.1. Igre kojima se potiče i razvija djetetova sposobnost slušanja.....	15
4.2. Igre koje potiču i razvijaju djetetove govorne sposobnosti.....	16
4.3. Igre koje potiču djetetovu vještinu čitanja	17
4.4. Igre koje potiču djetetovu vještinu pisanja.....	18
5. ULOGA PJESME, RIME I PRIČE KOD UČENJA STRANOG JEZIKA.....	20
5.1. Uloga pjesme.....	20
5.2. Uloga rime.....	23
5.3. TPR metoda.....	25
5.4. Uloga priče	26
6. ZAKLJUČAK.....	29
7. LITERATURA	31

1. UVOD

Govor je prirodna sposobnost čovjeka da se sporazumijeva, odnosno šalje i vraća misli i poruke. Djeca, u usporedbi s odraslima, uče na specifičan način te je baš zbog toga ključno poticati pravilan razvoj govora od najranije dobi. Djeca uče o svijetu na sličan način kako uče i jezik. Period od rođenja do sedme godine života je najpogodniji za usvajanje intonacije i glasovne strukture jezika

Obitelj i odgajatelji predstavljaju djeci prve govorne modele, stoga je bitno da se pravilno izražavaju te da djetetova okolina obiluje poticajima koji pomažu djeci u stjecanju govornih iskustava. Djeca današnjice okružena su mnogim medijima te su im dostupni raznoliki materijali, kako na hrvatskom, tako i na stranim jezicima.

Cilj ovog rada jest objasniti važnost bilingvizma kod djece te objasniti ulogu pjesama, rima i priča za razvoj govora i jezika kod djece. U radu je objašnjeno usvajanje jezika djece rane i predškolske dobi, važnost implementacije stranog jezika u odgojno-obrazovne skupine te uloga pravilnog i poticajnog okruženja u kojem dijete može imati pravilne i kvalitetne govorne modele. Također, u posljednjem poglavlju navedene su uloge pjesama, rima i priča kod usvajanja stranog jezika djece predškolske dobi.

2. USVAJANJE JEZIKA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Mnogi autori ističu kako je djetinjstvo doba tijekom kojeg najviše učimo i kada je naš mozak najotvoreniji za nova iskustva. Djeci je najpotrebnije u ranom djetinjstvu pružiti svakodnevne mogućnosti za stjecanje raznih iskustava koji su nužni za uspješno učenje i napredak djece (Silić, 2007a).

Jezik predstavlja osnovno sredstvo komunikacije među ljudima. Iako se često povezuju, govor i jezik nisu istoiznačnice. Jezik je društvena tvorevina koja postoji izvan pojedinca, dok je govor jezik u upotrebi. U prošlosti javljale su se dileme među teoretičarima o tome je li jezik urođena pojava ili učenje jezika ovisi o okolini i uglavnom se uči putem imitacije. Suvremeni teoretičari slažu se da učenje jezika ovisi o okolini u kojoj se dijete nalazi te da se uglavnom uči putem imitacije. Istraživanja su pokazala kako se artikulacija i fonološki sustav jezika uče od rođenja do sedme godine života te da nakon toga razdoblja dolazi do automatizacije glasovnih navika. Ovime se potvrđuje da je period od rođenja do sedme godine života najpogodniji za usvajanje intonacije i glasovne strukture jezika (Selimović i Karić, 2011).

2.1. Usvajanje materinskog jezika

Kod procesa usvajanja materinskog jezika, pojavljuju se najmanje četiri aspekta tog procesa:

1. usvajanje glasovnog sustava (započinje s fiziološkim krikom odmah po rođenju djeteta)
2. upotreba jezičnih oblika vlastitog jezika odnosno gramatika
3. sposobnost razumijevanja i priopćavanja značenja odnosno semantika
4. sposobnost da se upotrebom govora nešto uradi ili postigne odnosno komunicira (Vrsaljko i Paleka, 2018).

Ova četiri aspekta međusobno ovise jedan o drugome i uvjetuju se. Usvajanje jezika počinje i prije nego dijete izgovori prvu riječ. Započinje kada majka i dijete uspostave

međusobnu vezu, koja kasnije predstavlja osnovu za komunikaciju sa svijetom. Također, iz te veze proizlazi djetetova sposobnost razumijevanja svijeta oko sebe te da je i ono dio svijeta u kojem ostvaruje svoje želje i potrebe. Djetetu se omogućuje da uđe u jezičnu zajednicu i upozna kulturu koja je dio njegovog materinskog jezika uz pomoć odraslih, većinom majke (Vrsaljko i Paleka, 2018).

Od rođenja do trećeg mjeseca života djeca ne izvode nikakve pokrete i radnje koje se vežu uz organe govora, no dječje glasanje kategorizirano je na:

- Fiziološki krik – predstavlja simptom djetetova fizičkog i fiziološkog stanja te se prepoznaje u nekoliko potkategorija: plač, smijeh, jaukanje, dahtanje, stenjanje i kričanje. Također se u krik ubrajaju i kašljanje, štućanje i kihanje.
- Poetski izraz – predstavlja poetsko ljudsko raspoloženje odnosno osjećaj harmoničnosti i zadovoljstva. U oblike poetskog izražavanja ubrajaju se pjevanje, gukanje i cvrkutanje.
- Osnovni oblici igre – igra govornim organima, oponašanje (sebe i zvukova iz okoline) te skandiranje
- Ekspresija – definira se kao izražavanje afektivnih i emotivnih stanja, a sadržaj ekspresivnog izraza koji je univerzalno prepoznatljiv jest bijes, žalost, radost, veselje, ljutnja te negodovanje.
- Fonička komunikacija – može biti izražena u govoru, ali i van njega. Govorni izraz pojavljuje se redosljedom u tri osnovna oblika: globalni govorni izraz, artikulirani govorni izraz te jezični govorni izraz (Vrsaljko i Paleka, 2018).

Od trećeg do šestog mjeseca djeca počinju upotrebljavati predgovorne izraze poput *aaa*, *buuu*, *gaaa*, *kaaa* te *lee*. Predgovorni izrazi sastoje se od produljenog vokala nakon kojeg se javlja vokal te se javljaju prethodno navedenim slijedom. Osim kombiniranja glasova djeca kombiniraju i duljinu vokala uz koje koriste i kratke stanke. Djeca se u ovom razdoblju počinju i smijati različitim osobama i pojavama naglas, što predstavlja jedan od predgovornih izraza. Smijanje naglas vrlo je važno jer znači da dijete sve više shvaća i prati što se oko njega događa te što se njemu ili oko njega govori. Govorni izraz pojavljuje se prije i češće nego oponašanje iako djeca usvajaju

jezik oponašanjem zbog toga što su djeca više motivirana za govor nego za oponašanje (Vrsaljko i Paleka, 2018).

Oko šestog mjeseca života djeca proizvode različite kombinacije glasova koje se mogu opisati na način na koji se opisuje i govor odraslih. Glasovi koje izgovaraju postaju prepoznatljivi te se obično izmjenjuju i ponavljaju zvučni konsonanti s otvorenim vokalima. U ovom se razdoblju često javljaju prve riječi kod djece (Vrsaljko i Paleka, 2018).

Između dvanaestog i osamnaestog mjeseca većina djece može proizvoditi razumljive riječi, dok se od druge do treće godine pojavljuje razumijevanje razlika u značenju riječi. Djeca mogu navoditi riječ za gotovo sve stvari i pojave te im govor postaje razumljiv osobama koje s njima provode vrijeme (Vrsaljko i Paleka, 2018).

2.2. Usvajanje stranog jezika

Kako je već i spomenuto, djeca od rođenja do sedme godine najlakše uče i pamte što predstavlja dobar preduvjet za usvajanje jezika. Djeca mogu naučiti onoliko jezika koliko im se omogući da ih sistematski i pravilno čuju. Dokazano je kako izloženost dvama jezicima za djecu ne predstavlja nikakvu teškoću te da ih ona s lakoćom mogu odvojiti i usvojiti oba sustava. Kompleksnu vještinu kao što je govor, djeca uče bez namjere te je upravo zbog toga dobro da ih se izloži stranom jeziku u ranoj dobi. Lingvisti smatraju kako je najbolje da se strani jezik počinje usvajati prije šeste godine života, budući da djeca u toj dobi s lakoćom oponašaju pravilni izgovor riječi (Silić, 2007a).

Usvajanje stranog jezika slijedi nakon usvojene baze prvog (materinskog) jezika te djeca kod usvajanja stranog jezika u djeca prolaze tri faze:

- tihi period (silent period)
- formulaički govor (formulaic speech)

- strukturno semantičko pojednostavljivanje (structural and semantic simplification) (Ellis, 1994).

Tihi period najbolje se objašnjava kroz materinski jezik. Djeca su određeni vremenski period izložena govoru, ali ona ne govore. U tom vremenskom periodu djeca slušaju, pamte i istražuju jezik. Tihi period djetetu pomaže da stekne samopouzdanje koje mu je potrebno da progovori, a u međuvremenu koristi privatan, unutarnji govor (eng. *private speech*). Tihi period može potrajati i šest mjeseci ukoliko djeca nisu često u doticaju s jezikom, no to je dokaz kako bi jezik trebalo razumjeti pa ga tek onda reproducirati (Ellis, 1994).

Poznato je da djeca razumiju jezik više nego što to oni mogu pokazati. Baš zbog toga je vrlo bitan već spomenuti tihi period (silent period) za vrijeme kojeg slušaju jezik koji uče, usvajaju ga te oblikuju svoju gramatiku. Gramatiku kasnije, uz napredak u učenju i sve veću izloženost jeziku, prilagođavaju i proširuju. To vrijeme, odnosno period šutnje treba poštovati i ne prisiljavati djecu na korištenje jezika dok još nisu spremna da samostalno i spontano to učine (Sekelj, 2011).

Formulaički govor jest period u kojem djeca uče gotove fraze, a bez usvajanja svakog pojedinog djela te fraze, odnosno rečenice. Djeca te fraze koriste u jednostavnoj komunikaciji s drugom djecom te su fraze često povezane sa rutinama u djetetovom životu. Učenje fraza, u kasnijoj dobi doprinosi usvajanju pravilnog strukturiranja rečenica, bez da se djeca trenutno opterećuju gramatikom i točnosti rečenica. Formulaički govor pojačava sposobnost djece da se osjećaju samopouzdana i kompetentno za vrijeme korištenja stranog jezika o kojem još nema dovoljna znanja (Ellis, 1994).

Strukturno i semantičko pojednostavljenje je period u kojem djeca koriste jednostavne riječi bez konteksta te ih ne spajaju gramatički. U gramatičkom smislu, djeca izbjegavaju veznike i pomoćne glagole, a ponekad čak i glagole i imenice koje ne poznaju. Za to postoje dva razloga; dijete još nije usvojilo lingvističke forme koje su mu potrebne i dijete ne može pristupiti lingvističkim formama tijekom produkcije. Sve tri faze naknadno prati razvoj morfema, glagolskih vremena, sintaktičkih struktura, fonologija te širenje vokabulara (Ellis, 1994).

Kod ovladavanja stranim jezikom u ranoj i predškolskoj dobi bitno je da se ne poučava direktno već da se implementira u praktično-životne situacije, odnosno da se primjenjuje u djeci zanimljivim prilikama. Sam proces ovladavanja stranog jezika trebao bi nalikovati usvajanju materinskog jezika. Upravo iz tog razloga, kao što djeca usvajaju, a ne uče materinski jezik, djeca usvajaju i strani jezik. Osim dobrog izgovora, djeca su u ranoj dobi već sposobna dobro razumjeti i komunicirati na stranom jeziku. Kod usvajanja stranog jezika korisno je za djecu da se neki sadržaji na stranom jeziku povežu sa sadržajima na materinskom kako bi djeca mogla povezivati i izgrađivati svoja znanja i svijest o dva različita jezična sustava (Silić, 2007a).

Kod usvajanja materinskog, ali i stranog jezika, najvažniji cilj jest razvoj sposobnosti komunikacije i stjecanje komunikacijske kompetencije. Djeca kod usvajanja jezika koriste pojednostavljeni sustav jezika u kojem koriste riječi samo bitne za kontekst, što znači da ne treba tražiti od njih da formuliraju duge rečenice i točno korištenje gramatike. Važnije je za djecu da pogovore, makar i pojednostavljenim jezikom, da mogu izreći svoje potrebe, osjećaje i razmišljanja te će se kasnije posvetiti točnosti služenja jezikom (Silić, 2007a).

3. STRANI JEZIK U USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Kada je riječ o procesu ovladavanja stranim jezikom u odgojno-obrazovnim skupinama, njemu treba pristupiti na što sličniji način na koji dijete usvaja materinski jezik. Djeca uživaju dok govore materinskim jezikom, što se može postići i sa stranim jezikom ukoliko se to događa na primjeren i prirodan način (Silić, 2007a).

Djeca posjeduju osobine koje su samo ona spremna iskoristiti tijekom procesa usvajanja stranog jezika, a s uvjetom da im na pravilan način to omoguće odrasli. Djeca posjeduju urođenu:

- želju za komuniciranjem i istraživanjem
- stvaralačku upotrebu jezika
- sposobnost razumijevanja govornih izričaja
- spontanost u govorenju

Zbog specifičnih načina učenja djece rane dobi i njihovih sposobnosti brzog učenja, usvajanje stranog jezika u toj dobi pruža mogućnosti kakve kasnije u životu više nećemo imati (Silić, 2007a).

3.1. Uloga odgajatelja

Uloga odgajatelja vrlo je važna kod usvajanja stranog jezika kod djece zbog neprestanog pružanja povratnih informacija u raznim i brojnim komunikacijskim situacijama. Takve informacije pomažu djeci u napretku i učenju jezika. Također odgajatelj ima bitnu ulogu i zbog prepoznavanja i usmjeravanja dječjih jezičnih aktivnosti, ali i organiziranja uvjeta i poticaja za što kvalitetniji i bolji jezični razvoj. To podrazumijeva izloženost djece smislenom jezičnom okruženju te prožimanje komunikacije prilagođene dječjim sposobnostima (Silić, 2007a).

Uloga odgajatelja ističe se u određivanju i usmjeravanju djece na predmete i događaje koje su posebno bitni u kaosu iskustava. Važno je da odgajatelj bude dobar vodič te da mu djeca vjeruju, što će utjecati na kasniji život djece. Ako se djeca osjećaju ugodno i zaštićeno te da su ispunjena razumijevanjem i podrškom, lako i samopouzdana će se odlučiti za uključivanje u komunikaciju na stranom jeziku. Važno je da je dječja želja za istraživanjem i igrom veća od straha od pravljenja grešaka. Greške moraju biti situacije na kojima će se učiti, budući da djeca uče u zanimljivim situacijama i smislenim aktivnostima (Silić, 2007a).

Važno je da odgajatelji u odgojno-obrazovnim skupinama upotrebljavaju zanimljive načine da pomognu djeci kod usvajanja jezika te kod stjecanja vještina slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Također je bitno da odgajatelji djeci često čitaju iz različitih izvora, razgovaraju s njima, istražuju dječje interese te pažljivo slušaju sve što kažu. S djecom je važno razgovarati o knjigama, poticati ih na razgovor o likovima i povezivanje priča koje su čuli s vlastitim životom (Šego, 2009).

3.2. Uloga obitelji

Obitelj je prva društvena sredina u koju dijete dolazi. Prvi djetetov prijatelj je majka koja ga hrani, njeguje i zadovoljava njegove fiziološke potrebe. Kako će se dijete osjećati kasnije u društvu ovisi o odnosu majke prema djetetu. Dijete s vremenom uviđa i upoznaje ostale članove obitelji te je obraćanje djetetu i igra s njime već od najranije dobi vrlo važna. Povoljna emocionalna klima, interes i razumijevanje roditelja za djetetove probleme i želje potiče razvoj ličnosti djeteta u pozitivnom smjeru (Selimović i Karić, 2011).

Kako je već i spomenuto, djeca usvajaju jezik putem imitacije i u interakciji s okolinom. Djeca koja više vokalno komuniciraju i koje odrasli više potiču na jezične aktivnosti, pokazuju višu razinu jezične razvijenosti. Temelje za čitanje, razumijevanje, usvajanje jezika kao sustava čine kvalitetna komunikacija s odraslima te rano iskustvo usmenoga i pisanoga izražavanja (Šego, 2009).

Za roditelje i osobe koje s djetetom provode dosta vremena, važno je da djeci daju do znanja, da im ljudi s kojima komuniciraju posvećuju punu pažnju te da isto mogu očekivati i od svakoga s kime komuniciraju. Bitno je da se djeci omogući stjecanje različitih iskustava te da se s njima individualno radi toliko koliko i u skupinama. Neprestano treba stvarati prigode za komunikaciju te je poželjno da se djecu motivira na druženje i suradnju s drugima. Na taj način mogu podijeliti svoja iskustva s drugima, a također i jačaju empatiju, pozitivne osjećaje prema bližnjima te razvijaju samokontrolu (Šego, 2009).

Negativni čimbenici i životne neprilike uvelike mogu utjecati na jezično-govorni razvoj djeteta. Dijete koje raste u obitelji bez roditeljske brige može zaostati u mentalnom i govornom razvoju. S druge strane, djeca koja trpe prevelika roditeljska očekivanja, preveliku kritičnost i strogost mogu imati poteškoća sa samopouzdanjem, što uvelike utječe na proces socijalizacije i interakcije s okolinom djeteta. Čak i dijete koje živi u dobrim materijalnim uvjetima može postati kulturno deprivirano ako roditelji ne uspostave pozitivnu komunikaciju s njim (Šego, 2009).

Odrasle osobe u djetetovom životu trebaju biti partneri, a manje autoriteti kako bi djeca mogla duže i više uživati u interakcijama. Odrasli moraju biti dječji sugovornici, pitači, slušatelji, poticatelji svih njihovih jezičnih mogućnosti. Djeca trebaju biti motivirana za razmišljanje, razgovor i razmjenu informacija o različitim temama, za postavljanje pitanja i traženje odgovora te ih treba ohrabrivati da govore o sebi i drugima (Šego, 2009).

Nakon svega navedenog, jasno je kako rane jezične aktivnosti uvelike utječu na kasnija jezična postignuća. Ukoliko dijete nema prilike slušati govor te ukoliko nema poticaj odraslih, teško će savladati osnovne elemente komunikacije. Dijete koje nema sugovornika vrlo lako može postati pasivno te tako propustiti prilike za komunikaciju. Ukoliko se ne potiče djetetov jezično-govorni razvoj, dijete se izlaže većem riziku od poremećaja u ponašanju te također može imati poteškoća u učenju (Šego, 2009).

3.3. Utjecaj medija

Kako je već i poznato, djeca u današnje vrijeme svakodnevno su izložena utjecaju medija poput televizije, računala, mobilnih uređaja i sl. Djeca pokazuju interes i znatiželju za filmove i dječje serije, videoigre i računalne igre. Ona vrlo lako usvajaju način korištenja daljinskog upravljača, DVD-a ili računala, ali zahvaljujući tim znanjima, usvajaju nova znanja te ulaze u svijet igre (Šego, 2009).

Iako pretjerana količina televizijskih sadržaja nije povoljna za djetetov razvoj, kvalitetni televizijski programi u kontroliranim uvjetima itekako imaju pozitivan utjecaj na djecu. Kvalitetni televizijski programi pobuđuju dječju radoznalost, poučavaju i otkrivaju djeci nove ideje, bogate njegov rječnik te ga motiviraju na pažljivo slušanje i praćenje sadržaja. Nakon svakog pregledanog sadržaja roditelji trebaju popričati s djecom o viđenom; što se vidjelo, kakvi su likovi, odglumiti neke scene, izmijeniti kraj.. Djeca za vrijeme gledanja televizijskih emisija imaju priliku usvajati znanja o drugim kulturama, poistovjećivati se s likovima, suosjećati s njima i razvijati empatiju, bogatiti rječnik te stjecati temeljna znanja stranih jezika. Videoigre i računalne igre također mogu imati pozitivan utjecaj na razvoj dječje motorike i logike, osobito kod rješavanja problemskih zadataka (Šego, 2009).

Kod kontroliranja sadržaja i vremena korištenja medija, velika se uloga stavlja kako na odgajatelje tako i na roditelje. Previše vremena uz televizijske programe ili igranja videoigara smanjuje djetetovo vrijeme interakcija s roditeljima i vršnjacima, a također sadržaji koji prikazuju nasilne scene kod djeteta mogu izazvati noćne more. Vrijeme provedeno pred televizijom ili igrajući videoigre ne bi trebalo biti dulje od 2 sata dnevno. Osim toga, preporučuje se kako bi i roditelji trebali pratiti programe sa svojom djecom kako bi im mogli odgovarati na pitanja, usvajati nove sadržaje te kako bi zajedno provodili vrijeme koristeći te medije. Roditelji bi stalno trebali usvajati nove spoznaje koje se tiču medija i njihova utjecaja na cjelokupni razvoj djece, kako bi mogli donositi razumne odluke o uporabi i vremenu koje će djeca posvetiti koristeći određene medije (Šego, 2009).

3.4. Situacijski pristup kod učenja stranog jezika

Niz autora slaže se već prethodno navedenom stavkom da se materinski jezik usvaja prirodno, komunicirajući i sporazumijevajući se u svakodnevnim životnim situacijama te slično tome dijete usvaja i strani jezik. U institucijskim uvjetima, svakodnevne situacije i aktivnosti prilika su za komunikaciju, kako na materinskom tako i na stranom jeziku. Najvažniji faktor kod usvajanja stranog jezika jest kontinuitet, budući da se pokazalo kako djeca podjednako brzo usvajaju kao što i zaboravljaju elemente stranog jezika (Silić, 2007b).

Djeci se mora omogućiti što više prirodnih situacija u kojima mogu slušati komuniciranje na stranom jeziku, ali i također situacije koje od djece ne traže uspostavljanje komunikacije na stranom jeziku, kako se djeca ne bi osjeća prisiljeno. Metoda koja se pokazala kao najprimjerenijom jest prirodni pristup odnosno situacijsko učenje. Na samom početku usvajanja stranog jezika, prirodne situacijske komunikacije trebaju biti jednostavne te usklađene s dječjim svakodnevnim životno-praktičnim iskustvima i aktivnostima koje su djeci već poznate. To su npr. pozdravljanje, traženje igračaka, različite zamolbe itd. Važno je da se usvajanje stranog jezika započne na najprirodniji način te bez ikakvog pritiska na djecu ili inzistiranja na ponavljanju i upotrebi (Silić, 2007b).

Kako bi djeca u različitim situacijama mogla slušati i razumjeti strani jezik, važno im je osigurati kvalitetne primjere izvornih govornika stranog jezika. Također, važno je i da djeca međusobno slušaju jedni druge i uspoređuju svoj govor s drugima, gdje su se korisnima pokazale snimke različitih situacija govorenja djece. Prema snimkama vlastitog govora djeca mogu sama primijetiti svoj napredak, što pridonosi dječjem osvješćivanju o načinu učenja, odnosno metakogniciji. Osim praćenja vlastitog napretka, djeca nastoje prenijeti svoja iskustva u usvajanju stranog jezika na drugu djecu, obično onu čiji je izgovor slabije razvijen (Silić, 2007b).

Kod usvajanja stranog jezika, uvijek se mora težiti prirodnom načinu učenja te komuniciranjem u svakodnevnim situacijama umjesto izravnog poučavanja. Prema tome strani jezik treba uklopiti u prirodne situacije djece, koje se poklapaju s njihovim

trenutnim interesima i potrebama. Budući da su djeca često pokretači i voditelji samoorganiziranih igara, na taj način otkrivaju i usvajaju strani jezik. Zbog toga djeci treba pružiti kvalitetno jezično okruženje, kako bi u kasnije u igri i svakodnevnim situacijama počela upotrebljavati strani jezik. S napretkom dječjeg govora i poznavanja stranog jezika, treba mijenjati i materijale, ponovno shodno interesima i potrebama djece (Silić, 2007b).

Prema prethodno navedenom, jasno je kako su igra te igre povezane s jezikom uvelike važne za usvajanje jezika kod djece. U narednom će se poglavlju opisati važnost i utjecaj igara, posebice jezičnih na razvoj govora i usvajanje jezika kod djece rane i predškolske dobi. Također, osim igre, biti će opisana uloga pjesama, rima i priča te njihova važnost i uloga koju predstavljaju kod usvajanja stranog jezika kod djece.

4. ULOGA IGRE U UČENJU STRANOG JEZIKA U RANOJ I PREDŠKOLSKOJ DOBI

Osim već spomenute uloge odgajatelja i obitelji kod usvajanja stranog jezika djece rane i predškolske dobi, važno je i poticajno okruženje. Da bi se djeca svakodnevno i u prirodnim situacijama mogla služiti stranim jezikom, moraju imati kvalitetno osmišljenu sredinu s obiljem poticajnih sredstava koja bude dječju maštu, želju za istraživanjem te da ih potiču na komunikaciju na stranom jeziku (Silić, 2007b).

Poznato je kako se svaki čovjek rađa sa sposobnošću prepoznavanja svih glasova u svakom jeziku, a tek se kasnije, prema poticajima iz okoline i uvjetima odrastanja osnažuju glasovne razlike dok se ostale postupno gase. Osim toga, moždana aktivnost djece do treće godine života je čak dva puta veća nego u odrasle osobe. Da se iskoriste rođenjem dane sposobnosti i preduhitri proces gubljenja veza i sposobnosti, potrebno je poticati jačanje onih veza koje se odnose na komuniciranje na stranom jeziku što se postiže jezično poticajnim okruženjem. To rezultira ubrzanim uspostavljenjem novih veza, a poticanjem razvitka novih, i održavanjem već postojećih veza može se odrediti smjer u kojem će se dijete razviti kao osoba (Silić, 2007b).

Kako je prethodno navedeno, djeca uče na specifičan način u odnosu na odrasle. Ona neprestano istražuju u svakodnevnim situacijama, u kojim se nalaze, o stvarima koje im pobuđuju interes. Taj način učenja ne zadržava se dugo te je zbog toga bitno da osnovni poticaji za istraživanje, eksperimentiranje i učenje stranog jezika budu u svakodnevnom okruženju djece. Ovdje se ponovo ističe uloga odgajatelja kao osobe koja stvara bogata govorna okruženja koja pogoduju stjecanju različitih govornih iskustava (Silić, 2007b).

Poticajno okruženje ima značajan utjecaj na pojavu igre među djecom. Igra se opisuje kao najprirodnija djetetova aktivnost koja prati čovjeka u svim razdobljima života. Učenje kroz igru prirodna je stvar za djecu, odnosno aktivnost koja je određena pravilima, intrinzično motivirana te pruža zadovoljstvo i osjećaj sreće i ushićenja. Kroz igru djeca osmišljavaju svoj svijet, razvijaju percepciju, intelekt, pamćenje, emocije

volju i osobnost. Igra omogućava djeci razvijanje njihove mašte, fantazijskog razmišljanja i komunikaciju s drugima (Šego, 2009).

Kada se govori o igri, ona se definira kao pristup djelovanju, a ne kao aktivnost sama po sebi te je izvor razvoja. Igra stvara zonu proksimalnog razvoja u kojoj djeca djeluju na način da sami pomiču granice vlastitih sposobnosti. Vygotsky opisuje igru kao suštinski dramatičnu te tvrdi kako se ona sastoji od tri komponente:

- stvaranje zamišljene situacije
- preuzimanje uloga i gluma u njima
- skup pravila definiranih određenim ulogama (Mourão, 2014).

Igra je smještena u središte kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje prije više od stoljeća te se sastoji od niza oblika, no najvažnija je igra koju dijete samo inicira. Slobodna igra se smatra ključnom za dječji razvoj budući da je to najbolja prilika za istraživanje djece te, iako je igra nekada posve izmišljena, iskustva djece stečena za vrijeme te igre su stvarna. Djeca kroz igru eksperimentiraju, griješe, izlažu svoje stavove te odlučuju sami, odnosno poštuju se kao autonomni sudionici. Dječja iskustva u igri su stvarna, iako je ona ponekad potpuno izmišljena (Mourão, 2014).

Odrasle osobe u djetetovom okruženju trebaju osiguravati aktivnosti i poticaje koji razvijaju dječje slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Djeca moraju imati materijale pomoću kojih mogu prepoznavati zvukove i slova, čuti jezik, proizvoditi zvukove i reagirati na njih te materijale koji im omogućuju korištenje svih osjetila. Odgajatelji i roditelji moraju težiti osmišljavanu poticaja i aktivnosti za djecu u kojima do izražaja dolaze dječje sposobnosti i potencijali (Šego, 2009).

Odrasli, a posebice odgajatelji, mogu imati dvije uloge kod organiziranja igara u odgojno-obrazovnoj skupini a to su planeri ili posrednici. Iako, čak i kada odgajatelji organiziraju igru, ne mogu isplanirati u kojem smjeru će djeca krenuti, budući da je sam smisao slobodne igre da je inicirana od strane djece te da je kreativna. Zbog toga, veliki je izazov za odgajatelje stvarati kontekst koji održava ravnotežu između učenja kroz igru koja je inicirana od strane djece i učenje koje je vođeno od strane odraslih (Mourão, 2014).

Centri aktivnosti u odgojno-obrazovnim skupinama predstavljaju strukturirana područja učenja koja djeci omogućavaju stvaranje prilika za igru. Svaki centar aktivnosti opremljen je razvojno prikladnim materijalima kojima djeca mogu manipulirati. Djeca samostalno biraju gdje se žele igrati i stvarati nova iskustva koje pogoduju učenju. U centrima djeca mogu boraviti samostalno ili u interakciji s drugima. Istraživanje je pokazalo kako dodavanje centra za engleski jezik omogućava djeci jednostavan pristup engleskom jeziku, ali također i omogućuje lakšu implementaciju stranog jezika u svakodnevne aktivnosti djece u odgojno-obrazovnoj skupini. Centar za engleski jezik trebao bi sadržavati materijale primjerene dobi, sposobnostima i interesima djece, ali svi bi trebali imati zajedničku komponentu, a to je izrada poticaja i aktivnosti na engleskom jeziku, koji su u svakom trenutku dostupni djeci. Naravno, ovdje se naglašava velika angažiranost i odgovornost odgajatelja te njegova spremnost na prihvaćanje istih (Mourão, 2014).

S obzirom na temeljne funkcije koje se pomoću igre razvijaju i usavršavaju postoje: igre kojima se potiče i razvija djetetova sposobnost slušanja, igre koje potiču i razvijaju djetetove govorne sposobnosti, igre koje potiču djetetovu vještinu čitanja te igre koje potiču djetetovu vještinu pisanja (Šego, 2009).

4.1. Igre kojima se potiče i razvija djetetova sposobnost slušanja

Slušanje se kod djece pojavljuje kao sposobnost koja se razvija već u majčinoj utrobi. Dijete je već u toj dobi izloženo različitim zvukovima što je preduvjet za kvalitetno usvajanje govornog umijeća. Djeci se od najranije dobi mora omogućiti stjecanje iskustava koji se odnose na slušanje. Za razvijanje sposobnosti slušanja važno je poticajno okruženje i igre koje će pripremiti djetetove govorne i slušne organe za pravilnu percepciju slušanja i ispravan izgovor glasova, odnosno zbog pravilnog razvoj cjelokupnog govornog sustava (Šego, 2009).

Za djecu u dobi do godinu dana prigodne su pjesmice uz vježbe prstićima:

Primjer 1.

My rabbit has two big ears,¹
(hold up two fingers to make ears)
And a funny little nose.
(join all fingers together into a pointy nose)
He likes to nibble carrots,
(make nibbling motions with fingers)
And he hops wherever he goes.
(make hopping movement with entire hand).

4.2. Igre koje potiču i razvijaju djetetove govorne sposobnosti

Govorne sposobnosti odnose se na vještinu koju djeca trebaju savladati prije nego što izgovore svoju prvu riječ, a to je izgovor glasova i slogova. Djeca se, kod razvijanja te vještine, koriste oponašanjem zvukova iz okoline te se već tu naglašava važnost poticajnog jezičnog okruženja. Igre koje potiču razvoj izgovora glasova i slogova povezane su s igrama koje utječu na sposobnost slušanja, ali i s igrama za razvoj motorike. Važna je dječja izloženost glazbi, govoru i razgovoru kako bi se stimulirale njihove govorne sposobnosti, budući da će djeca u poticajnoj okolini lakše usvajati nove riječi. Naglašena je važnost stimulativnih govornih igara koje se s djecom provode u svrhu poticanja skladnog govornog razvoja te sprečavanja mogućih odstupanja. Svaka od igara mora biti prilagođena dječjim recepcijskim sposobnostima te mora pratiti dječje raspoloženje kako bi te aktivnosti djeca doživjela kao razonodu i zabavu (Šego, 2009).

Slijedeći primjer igre primjeren je za djecu stariju od godine dana, a putem nje dijete usvaja manje zvukovne cjeline od kojih se riječi sastoje što pogoduje kasnijem razvoju vještina koje su potrebne za sricanje i čitanje. Ta se igra odvija uz pjesmice i ritmove koje dijete najbolje poznaje, različitom brzinom. Djeca mogu izvoditi pokrete uz izgovaranje riječi:

¹ Preuzeto s: <https://empoweredparents.co/finger-plays-for-preschool/> (12.6.2023)

Primjer 1.

The wheels on the bus go round and round,²
(roll forearms over one another in front of the body)

Round and round;

Round and round.

The wheels on the bus go round and round,

All day long.

The lights on the bus go blink, blink, blink,

(open and shut hands)

Blink, blink, blink;

Blink, blink, blink.

The lights on the bus go blink, blink, blink

All day long.

The wipers on the bus go swish, swish, swish,

(make arms like windscreen wipers)

Swish, swish, swish;

Swish, swish, swish.

The wipers on the bus go swish, swish, swish,

All day long.

4.3. Igre koje potiču djetetovu vještinu čitanja

Vještina čitanja započinje već od prve faze riječi. Od te faze s djecom se mogu provoditi igre koje će postaviti temelje za razvoj predčitačkih vještina. Te vještine djeca moraju apsolvirati u pozitivnom i poticajnom okruženju, a njihovo usvajanje mora djetetu biti prirodan način učenja. Dokazalo se kako djeca koja u ranoj dobi svladaju čitanje, rado čitaju ostatak života. Važno je da odrasle osobe djeci čitanje predstavljaju kao zabavnu i pozitivnu aktivnost i bave se područjima shodno dječjim interesima i dobi. Kod razvitka vještine čitanja djeca najprije dobivaju svijest o većim jezičnim jedinicama poput riječi u rečenicama i slogovima u riječima, a ona djeca s jačom jezičnom sviješću lakše će i brže naučiti čitati. Također, djeca koja imaju bogatiji rječnik bolje čitaju i imaju veću razinu samopoštovanja. Uloga odraslih osoba je da

² Preuzeto s: <https://empoweredparents.co/preschool-songs/> (12.6.2023.)

potiču glasovnu svijet kod djece i bogaćenje rječnika kroz čitanje knjiga koje su primjerene djeci te igranjem igara koje ističu jezičnu strukturu. Djeca koja ne slušaju govor i koje odrasli ne potiču djecu na govor, teže savladavaju čitanje, ali mogu zaostati i u govornom razvoju (Šego, 2009).

Primjer igre koja je primjerena za djecu od tri godine jest brojenje rima. Kada djeca uče brojati i počinju shvaćati značenje brojeva, izgovara rimu, a to je osnovna vještina za razvoj čitanja i sricanja.

Primjer 1.

Humpty Dumpty sat on a wall,³
Humpty Dumpty had a great fall.
All the king's horses and all the king's men
Couldn't put Humpty together again.

4.4. Igre koje potiču djetetovu vještinu pisanja

Pisanje podrazumijeva vještinu koja se javlja nakon što dijete savlada osnove govora, a to je usvajanje pisma. Temelji za usvajanje umijeća pisanja postavljaju se istraživanjem slikovnica. Već na samim crtežima djece, konkretno zavijucima, uočavaju se začeci pisanja. Najvažnije je da djeca u predškolskoj dobi nauče pravilno držanje olovke i kontroliranje iste. Kako bi djeca započela s procesom pisanja, važno je da se od rane dobi potiče razvoj fine motorike, a s takvim aktivnostima može se započeti već od osamnaestog mjeseca života djeteta. Poticaji i aktivnosti koji razvijaju finu motoriku olakšavaju djeci nadzor nad rukama, a i kasnije usmjeravanje ruku kod pisanja. Odrasle osobe trebaju poticati djecu na crtanje, pisanje, črčkanje, škrabanje itd. Uz pravilne poticaje i materijale, kroz igru, djeca mogu vrlo brzo i pravilno naučiti oblikovati i imenovati slova. Igre kojima se razvijaju predčitačke vještine te igre kojima se razvija vještina pisanja vrlo su slične te se mogu koristiti u obje svrhe dok su prilagođene uzrastu i interesima djece, no postoje i igre namijenjene samo za usvajanje umijeća pisanja (Šego, 2009).

³ Preuzeto s: <https://allnurseryrhymes.com/humpty-dumpty/> (12.6.2023.)

Za vještinu pisanja pogodne su igre nadopunjavanja i odabiranja kojima se potiče njihovo logičko razmišljanje poput slijedećeg primjera:

Primjer 1. Osmišljavanje ili nadopunjavanje priče na stranom jeziku. Djeci se ponudi papir s početno napisanom rečenicom te je ona dalje zajednički osmišljavaju, ili nadopunjavaju riječi na stranom jeziku koje nedostaju u priči koje je njima već poznata.

Osim konkretnih aktivnosti poput ove, pisanje treba uvrstiti u svakodnevni život djece na način da ono postane dio života djeteta. Slijedeći primjer odnosi se na prirodnu situaciju u koju se može uključiti pisanje djeteta.

Primjer 2. Prije odlaska u kupovinu te sastavljanja popisa potrebnih proizvoda, i djetetu treba pružiti papir i olovku kako bi i djeca mogla sastaviti svoj popis, pohvaliti slova koja su slučajno napisala te uvažiti napisano. Na taj način djeca će biti potaknuta da slijedeći put točnije napišu, a s vremenom će postupno početi i prepoznavati slova i pravilnije ih pisati (Šego, 2009).

Pomoću navedenih igara i primjera istih, djeca stječu samopouzdanje, pobuđuju znatiželju te stječu nova i upotpunjavaju već utvrđena znanja. Ovim se igrama motivira za prepoznavanje i vježbanje pisanih slova, glasovne svijesti i analize, slogovne sinteze, bogaćenja rječnika te oblikovanje rečenica, logičkog razmišljanja te se poboljšavaju koncentracija i pažnja te se povezuju riječi i pokret. Igre moraju biti primjerene dobi i dječjim sposobnostima, a kroz igru djeca stječu nova znanja i vještine, razvijaju nove sposobnosti dok se, istovremeno, druže, uspostavljaju emotivne veze, spontana su i s radošću razvijaju intelekt i kreativnost (Šego, 2009).

5. ULOGA PJESME, RIME I PRIČE KOD UČENJA STRANOG JEZIKA

Kako je već i prethodno spomenuto, vrlo je bitno za govorni razvoj djece da se nalaze u bogato poticajnom okruženju, kako za usvajanje materinskog tako i stranog jezika. Za usvajanje govornih, čitalačkih, vještina pisanja i slušanja važno je da djeca imaju mnogo jezičnih primjera poput pjesama, rima i priča.

5.1. Uloga pjesme

Promatrajući iz razvojne perspektive, jezik i glazba vrlo su povezana područja, budući da proizlaze iz jedinstvenog sustava usvajanja znanja. Za usvajanje i razvoj jezičnih i glazbenih sposobnosti potrebne su jednake kognitivne sposobnosti budući da su jezik i glazba organizirani i sistematizirani na isti način. S obzirom na to da je osnova za jezik fonem, a za glazbu nota, u dječjem mozgu se prilikom usvajanja jezika i glazbenih kompetencija odvijaju jednaki kognitivni procesi (Šulentić Begić i Dudjak, 2014).

Dječja svakodnevnica u obliku zvukovnog istraživanja i stvaranja često je zanemarena od strane odraslih osoba, a upravo je to temelj za buduće glazbene aktivnosti. Dječji prvi susret s zvukovnom improvizacijom nastaje sviranjem predmetima u svojoj okolini, što je plod dječje mašte i kreativnosti. Bez obzira na produkt stvaranja, sam proces i djetetov doživljaj glazbe te uživiljenost djece pokazuje koliko je glazba važna za njihov razvoj (Bačlija Sušić i Fišer, 2016).

Smatra se kako je period između treće i šeste godine života važan za područje glazbe budući da se tada javljaju razlike u dječjim glazbenim reakcijama. U tom periodu javlja se mogućnost većeg glazbenog razvoja koji je ovisan o stupnju razvoja djece i kvaliteti dotadašnjeg glazbenog odgoja (Vidulin, 2016).

Postoji četverostupanjska spirala glazbenog razvoja: do četvrte godine djetetova života, od pete do devete godine, od desete do petnaeste te od petnaeste godine nadalje.

Prva dva stupnja odnose se na faze ovladavanja i imitacije. Prvi stupanj odlikuje auditivna percepcija te istraživanje zvuka s naglaskom na glasnoću i boju zvuka, što je preduvjet za manipulativno korištenje ritamskih glazbala koje se fokusira na ponavljanje ritamskih obrazaca. Drugi stupanj označava početak osobnog glazbenog izražavanja djece, osobito pjevanja čija se izražajnost postiže promjenom tempa i dinamike (Vidulin, 2016).

Djeca u ranoj dobi osjetljiva su na boju tona, ritamske komponente jezika te mogu vrlo lako razlikovati jezike upravo na temelju ritma jezika. Osim toga mogu i uočiti razlike u mnogim jezičnim karakteristikama na temelju glazbenih aspekata jezika. Za usvajanje semantičkih i sintaktičkih struktura jezika djeca rane dobi kao osnovu koriste glazbene sastavnice jezika te povezuju zvuk sa značenjem, odnosno ne slušaju radi razumijevanja nego slušaju kako jezik zvuči (Šulentić Begić i Dudjak, 2014).

Osim na usvajanje jezika, glazbene aktivnosti pozitivno utječu i na sposobnost čitanja i govorenja. Glazba pridonosi i verbalnom pamćenju koje je bitno za savladavanje čitanja s razumijevanjem, verbalnom učenju i sposobnostima zadržavanja informacija. Također, glazbene aktivnosti poboljšavaju razvoj fonološke svijesti te pomažu kod svijesti o značenju i povezivanju riječi (Šulentić Begić i Dudjak, 2014).

Osim toga, dokazano je i kako veći intenzitet vježbanja glazbe može dovesti do većih promjena u kognitivnom funkcioniranju poput vizualno-spacijalne i verbalne domene. Glazba te glazbeno obrazovanje pomažu kod poticanja i ohrabrivanja djece kod učenja što je vrlo važno budući da na taj način postaju aktivni sudionici u osobnom učenju. Budući da je dokazano da kako aktivni glazbeni angažman pospješuje pozitivnu percepciju osobnih sposobnosti, to može biti prošireno i na druga područja što može pojačati motivaciju kao trajnu (Nikolić, 2018).

Kod pjesama na stranom jeziku, važno je da one govore o temama i motivima koji su djeci bliski i već poznati. U slijedećim primjerima na engleskom jeziku, pjesmice se odnose na učenje brojeva na engleskom jeziku (Primjer 1.), na dijelove tijela (Primjer 2.) te na učenje boja i izraza na engleskom jeziku (Primjer 3.)

Primjer 1. One, two, put on your shoe⁴

One, two
Put on your shoe.
Three four,
Shut the door.
Five, six,
Pick up sticks.
Seven, eight,
Eat off a plate.
Nine, ten,
Say it again.

Primjer 2. – Head and shoulders, knees and toes

Head and shoulders, knees and toes,
knees and toes,
Head and shoulders, knees and toes,
knees and toes,
And eyes, and ears, and mouth, and nose,
Head and shoulders, knees and toes, knees and toes.

Primjer 3. - Blue is the sea

Blue is the sea,
Green is the grass,
White are the clouds,
As they slowly pass.

⁴ Preuzeto s: <https://www.slideshare.net/anasetoca/songs-and-rymes-julian-dakin> (27.5.2023)

Black are the crows,
Brown the trees,
Red are the sails,
Of a ship in the breeze.

5.2.Uloga rime

Djeca pokazuju interes za rimu te često stvaraju svoje od najranije dobi. Rime i pjesmice koje sadrže rimu te igre s rimama dio su svakodnevice djece rane dobi. Slaganje rima i prepoznavanje istih jasan je pokazatelj fonoloških sposobnosti kod djece budući da se kod rimovanih riječi treba shvatiti kako one nisu iste već se poklapaju u zadnjem slogu (Maclean, Bryant i Bradley, 1987).

Prepoznavanjem riječi koje se rimuju kao i kreiranje rima važna je fonološka sposobnost kod djece koja usvajaju strani jezik. Za vrijeme slušanja pjesmica djeca se na prirodan način susreću s melodijom jezika, ritmom i strukturom riječi i rečenica. Fonološka svijet djece jača kada recitiraju, pjevaju i ponavljaju rimovane izraze, što im kasnije olakšava ovladavanje čitanja (Štangelj, 2022).

Osim toga, istraživanja su potvrdila povezanost između stupnja obrazovanja majki i sposobnosti prepoznavanja i slaganja rima, koje su djeci od najranije dobi pjevale uspavanke koje su sadržavale rimu. Važno je da su djeca rano upoznata s rimom i pjesmicama koje je sadrže budući da se fonološka svijest kod djece može uočiti već u trećoj godini života. Iako u toj dobi još ne znaju čitati i pisati, važno je da se fonološka svijest razvije kroz iskustva i igru (Maclean, Bryant i Bradley, 1987).

Kako i u pjesmama, tako i rime moraju govoriti o pojmovima koji su djeci bliski i dobro poznati, kako bi ih razumjela i lakše usvojila te povezala sa njihovom svakodnevicom. U slijedećim primjerima prikazuju se neki od rimovanih stihova primjerenih za djecu rane dobi:

Primjer 1. A Tisket, a Tasket⁵

A Tisket, a tasket, a green and yellow basket.

⁵ Preuzeto s: <https://littlelearningcorner.com/2019/05/nursery-rhymes-for-kids.html> (29.5.2023)

I wrote a letter to my friend, and on the way I dropped it.

I dropped it, I dropped it,
and on the way I dropped it.
The little boy, he picked it up,
and put it in his pocket.

Primjer 2. Baa, baa, black sheep

Baa, baa, black sheep
Have you any wool?
Yes sir, yes sir
Three bags full.
One for my master
And one for the dame
One for the little boy
Who lives down the lane.

Primjer 3. Hey diddle diddle

Hey diddle, diddle,
the cat and the fiddle.
The cow jumped over the moon.
The little dog laughed to see such sport,
and the dish ran away with the spoon.

5.3.TPR metoda

Kada govorimo o pjesmama i rimama na stranom jeziku kod djece rane i predškolske dobi, važno je spomenuti i TPR (Total Physical Response) metodu. Ovu metodu razvio je psiholog James Asher 1965. godine te se ona koristi glasom, riječima i govorom tijela kako bi dječju pažnju usmjerila na slušanje i reagiranje na ono o čemu se govori (Celik, Cay i Kanadli, 2021).

TPR metoda osmišljena je koordinacijom govora i pokreta te se definira kao metoda poučavanja jezika koja poučava jezik putem tjelesne (motoričke) aktivnosti. Metoda se povezuje sa psihološkim pojmom „teorija praćenja“ koja uključuje tehniku učenja napamet uz intenzivno verbalno ponavljanje i tjelesnu aktivnost. Smanjenje stresa i zabavljanje djece tijekom učenja stranih jezika glavna je svrha TPR metode te se ona vodi slijedećim načelima:

- Koordinacija govora i pokreta olakšava učenje jezika
- Gramatika se uči induktivno (od općenitog prema pojedinačnom)
- Značenje je važnije od forme
- Govor se odgađa dok se ne formiraju vještine razumijevanja
- Učinkovito učenje stranog jezika odvija se u okruženju s niskom razinom stresa
- Uloga učitelja je u središtu aktivnosti te on odabire odgovarajuće upute za uvođenje vokabulara i strukture
- Djeca slušaju i slijede upute pojedinačno ili kolektivno
- Učenje je maksimizirano u okruženju bez stresa (Celik, Cay i Kanadli, 2021).

TPR metoda se primarno bavi razvojem vještine slušanja te vještine razumijevanja, a u procesu učenja značenja stranih riječi ne objašnjava se jedno po jedno već se usvaja kroz radnje i reakcije. Učitelj ima aktivnu ulogu kod usvajanja jezika, no važno je djeci osigurati učinkovitu izloženost jeziku. On nikako ne smije prisiljavati djecu na govorenje, već biti pravilan model koji će djeca slijediti kod izražavanja (Celik, Cay i Kanadli, 2021).

Usvajanje stranog jezika kod djece razlikuje se od usvajanja stranog jezika kod odraslih, osobito jer uključuje zabavu s pokretom i fizičku aktivnost. Budući da djeca uče brže i kvalitetnije uz pokret, važno je da on postane baza svakodnevnog učenja. Osim toga dokazano je da, što su sadržaji zabavniji, djeca će bolje i brže usvajati strani jezik, budući da bolje pamte riječi koje mogu povezati s igrom, zanimljivom slikom, pjesmom ili apsurdnom situacijom. Korištenje ove metode povećava dječju motivaciju za učenjem, potiče njihovu kreativnost, smanjuje razinu stresa te im omogućuje usvajanje stranog jezika na ugodan i zabavan način (Celik, Cay i Kanadli, 2021).

5.4.Uloga priče

Priče i slikovnice uvijek su dobar izbor kod usvajanja stranog jezika djece rane i predškolske dobi. Osobito su korisne ako su aktivnosti prije, za vrijeme i nakon čitanja kvalitetno organizirane na način da djeca dožive priču na što više razina; tijelima, mislima, emocijama, govorom i u interakciji s drugom djecom. Priče i slikovnice vrlo su prihvaćene kod djece, čak i one koja još ne znaju čitati i pisati na materinskom jeziku (Blažević, 2007).

Kod priča i slikovnica, ono što privlači djecu jest integracija slika i teksta, koja, kvalitetnom izvedbom, olakšava djeci pamćenje i povezivanje priče s ilustracijama. Također, čitanje priča sjedeći na podu u krugu s prijateljima je za djecu užitek, osobito kada ih te priče vode u svijet mašte s nebrojenim mogućnostima. Mnogi se autori slažu oko važnosti priča za usvajanje stranog jezika, budući da oni na taj način postaju svjesni zvučnosti stranog jezika (Blažević, 2007).

Osim toga, priče su motivirajuće i zabavne za djecu, što može doprinijeti razvitku pozitivnog stava prema stranom jeziku i usvajanju istog. Zbog toga je važno da su ilustracije u pričama zanimljive kako bi potakle dječji interes i razvijale dječju vizualnu percepciju i maštu. Kod biranja priče, treba razmotriti nekoliko faktora: razinu jezičnosti djece, teme i vrstu priča te vizualne elemente (Blažević, 2007).

Odgajatelji i roditelji imaju veliku ulogu kod odabira priče koju će ponuditi djeci, osobito zbog već spomenute organizacije prije, za vrijeme i poslije čitanja priče. Prije samog čitanja priče, odgajatelj/roditelj mora se pripremiti na improvizaciju i znati sadržaj priče kako bi se djeci izrazima lica, gestikulacijom i mijenjanjem boje glasa dramatzirala priča. Također, poželjni su i dodatni materijali poput slika, lutaka, maski i predmeti povezani s likovima i radnjom u priči (Blažević, 2007).

Za vrijeme čitanja priča na stranom jeziku važno je djeca vide i slušaju priču istovremeno, a također treba i prevoditi duge, teške ili nepoznate izraze djeci. Izraze koje prvi puta čuju treba povezati sa ilustracijom kako bi djeca lakše zapamtila i usvojila izraz. Sa svakim djetetom treba održavati kontakt očima kako bi pozivali djecu na slušanje ali im dali i osjećaj sudjelovanja u pričanju i čitanju priče. Boju glasa, izraze lica i gestikulaciju također treba prilagoditi radnji priče (Blažević, 2007).

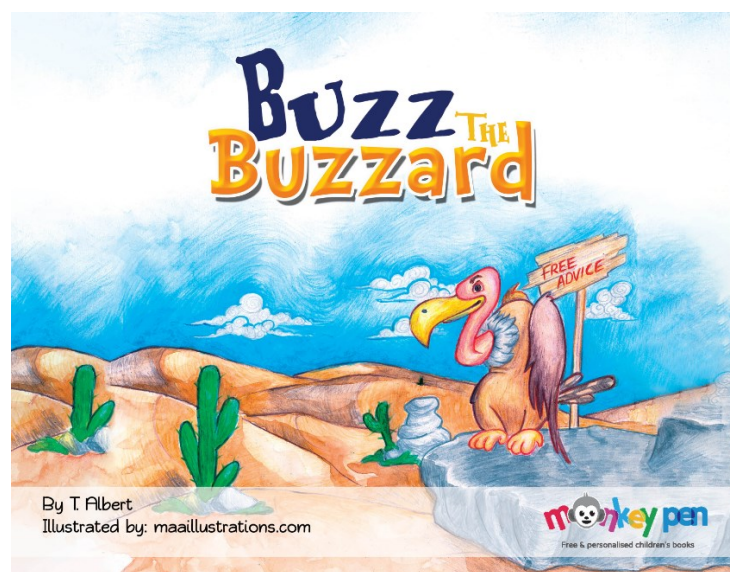
Aktivnosti nakon čitanja provode se s obzirom na dječje poznavanje jezika, uzrast i tematiku priče. Neke od aktivnosti koje se mogu provoditi nakon čitanja su: mijenjanje kraja priče, slaganje dijelova priče po redu, izrada naslovne stranice za priču, izrada slikopriče te dramatziracija priče (Blažević, 2007).

Iako se strani jezik bolje i brže usvaja kada djeca prate priču u slikovnici koju mogu držati i vidjeti uživo, postoje mnoge internetske stranice na kojima se nalaze priče i slikovnice koje treba birati prema dječjem uzrastu i interesima. U slijedećim primjerima prikazuju se slikovnice i priče koje se mogu primijeniti u svakodnevne dječje situacije prema dječjim interesima:

Slika 1. Terrance turtle's new home⁶

Slika 2. Buzz the Buzzard⁷

Teme poput prijateljstava, odgovornosti ili pomaganje oko novog djeteta u kućanstvu teme su s kojima se, pomoću slikovnica i njima prirodnim i zabavnim načinom, djeci pomažu i olakšavaju prizori iz svakodnevnog života (Blažević, 2007).

⁶ Preuzeto s: <https://monkeypen.com/pages/free-childrens-picture-books> (25.5.2023.)

⁷ Preuzeto s: <https://monkeypen.com/pages/free-childrens-picture-books> (25.5.2023.)

6. ZAKLJUČAK

Jezik predstavlja osnovno sredstvo komunikacije među ljudima, to je društvena tvorevina koja postoji izvan pojedinca, dok je govor jezik u upotrebi. Djetinjstvo je doba tijekom kojeg najviše učimo i kada je naš mozak najotvoreniji za nova iskustva. Djeci je najpotrebnije u ranom djetinjstvu pružiti svakodnevne mogućnosti za stjecanje raznih iskustava koji su nužni za uspješno učenje i napredak djece. Kompleksnu vještinu kao što je govor, djeca uče bez namjere te je upravo zbog toga dobro da ih se izloži stranom jeziku u ranoj dobi.

Djeca od rođenja do sedme godine najlakše uče i pamte što je preduvjet za usvajanje jezika. Djeca rane i predškolske dobi mogu naučiti onoliko jezika koliko im se omogući da ih sistematski i pravilno čuju. Dokazalo se kako izloženost dvama jezicima za djecu ne predstavlja nikakvu teškoću te da ih s lakoćom mogu odvojiti i usvojiti oba sustava. Najbolje za usvajanje stranog jezika jest da se počinje usvajati prije šeste godine života, budući da djeca u toj dobi s lakoćom oponašaju pravilni izgovor riječi.

Proces usvajanja stranog jezika trebao bi nalikovati usvajanju materinskog jezika. Djeca usvajaju, a ne uče materinski jezik, a na isti način usvajaju i strani jezik. Osim dobrog izgovora, djeca su u ranoj dobi već sposobna dobro razumjeti i komunicirati na stranom jeziku. Korisno je za djecu da se neki sadržaji na stranom jeziku povežu sa sadržajima na materinskom, da bi djeca mogla povezivati i izgrađivati svoja znanja i svijest o dva različita jezična sustava.

Uloga odgajatelja vrlo je važna kod usvajanja stranog jezika kod djece zbog neprestanog pružanja povratnih informacija djeci. Te informacije pomažu djeci u napretku i učenju jezika. Također odgajatelj ima i ulogu prepoznavanja i usmjeravanja dječjih jezičnih aktivnosti, ali i organiziranja uvjeta i poticaja za što kvalitetniji i bolji jezični razvoj stranog jezika.

Djeci se mora omogućiti što više prirodnih situacija u kojima mogu slušati komuniciranje na stranom jeziku. Osim toga, moraju im se omogućiti i situacije koje od djece ne traže uspostavljanje komunikacije na stranom jeziku kako se djeca ne bi

osjećala prisiljeno. Najprimjerenija metoda jest prirodni pristup odnosno situacijsko učenje. Na početku usvajanja stranog jezika, prirodne situacijske komunikacije trebaju biti jednostavne te usklađene s dječjim svakodnevnim životno-praktičnim iskustvima i aktivnostima koje su djeci već poznate. Zbog toga je važno da se strani jezik djeci prezentira kroz njima prirodne situacije. Pjesme, rime i priče na stranom jeziku moraju biti prilagođene dječjoj dobi, interesima i sposobnostima kako bi im se omogućilo kvalitetno i jednostavno usvajanje stranog jezika.

Jezik i glazba vrlo su povezana područja, budući da proizlaze iz jedinstvenog sustava usvajanja znanja. Kod usvajanja jezičnih i glazbenih sposobnosti aktiviraju se jednake kognitivne sposobnosti budući da su jezik i glazba organizirani i sistematizirani na isti način. Zbog toga se smatra kako je period između treće i šeste godine života važan za područje glazbe budući da se tada javljaju razlike u dječjim glazbenim reakcijama te se u tom periodu javlja mogućnost većeg glazbenog razvoja koji je ovisan o stupnju razvoja djece i kvaliteti dotadašnjeg glazbenog odgoja.

Prepoznavanje riječi koje se rimuju kao i kreiranje rima važna je fonološka sposobnost kod djece koja usvajaju strani jezik. Djeca, kada slušaju pjesmice, na prirodan se način susreću s melodijom jezika, ritmom i strukturom riječi i rečenica te njihova fonološka svijet jača kada recitiraju, pjevaju i ponavljaju rimovane izraze, što im kasnije olakšava ovladavanje čitanja.

Priče i slikovnice uvijek dobar su izbor kod usvajanja stranog jezika djece rane i predškolske dobi. Vrlo je važna organizacija aktivnosti prije, za vrijeme i nakon čitanja da djeca dožive priču na što više razina; tijelima, mislima, emocijama, govorom i u interakciji s drugom djecom. Priče i slikovnice vrlo su prihvaćene kod djece, čak i one koja još ne znaju čitati i pisati na materinskom jeziku.

7. LITERATURA

1. Bačlija Sušić, B. i Fišer, N. (2016). Obogaćivanje glazbenog doživljaja i izražaja djece rane i predškolske dobi tradicijskim stvaralaštvom. *Nova prisutnost, XIV* (1), 107-124. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/154335>
2. Blažević, M., (2007). Picture books with preschool children. *Strani jezici*, 36(2), 139-148. Preuzeto s:
[file:///C:/Users/Hudolin/Downloads/Picturebooks%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Hudolin/Downloads/Picturebooks%20(1).pdf)
3. Celik, I. T., Cay, T., Kanadli, S. (2021). The Effect of Total Physical Response Method on Vocabulary Learning/Teaching: A Mixed Research Synthesis. *English Language Teaching*, 14 (12) 154-170. Preuzeto s:
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1324215.pdf>
4. Ellis, R. (1994). *The study of second language acquisition*. Oxford appliedlinguistics
5. Maclean, M., Bryant, P., & Bradley, L. (1987). Rhymes, Nursery Rhymes, and Reading in Early Childhood. *Merrill-Palmer Quarterly*, 33(3), 255–281. Preuzeto s: <http://www.jstor.org/stable/23086536>
6. Mourão, S. (2014). Taking play seriously in the pre-primary English classroom. *ELT Jurnal*, 68(3), 254-264. Preuzeto s:
<https://academic.oup.com/eltj/article/68/3/254/455644>
7. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159 (1 - 2), 139-158. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/202779>
8. Sekelj, A. (2011). Usvajanje vokabulara engleskog jezika kao stranog jezika u ranoj školskoj dobi. *Tabula* 9, 200-211. Preuzeto s:
<https://hrcak.srce.hr/file/151485> 28.2.2023.
9. Selimović, H., Karić, E. (2011). Učenje djece predškolske dobi. *Metodički obzori* 11, vol. 6, 145-160. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/106032> 28.2.2023.
10. Silić, A. (2007a). *Prirodno učenje stranoga (engleskoga) jezika djece predškolske dobi*. Zagreb: Mali profesor

11. Silić, A. (2007b). Stvaranje poticajnoga okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranome jeziku. *Odgojne znanosti*, 9 (2 (14)), 67-84. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/21130>
12. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor*, 26 (2), 119-149. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165964>
13. Štangelj, M. (2022). Razvijanje fonološke svijesti pomoću rima. *Varaždinski učitelj*, 5 (10), 438-444. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/280955>
14. Šulentić Begić, J., Dudjak, M. (2014). Pjevanje i slušanje pjesama u ranom učenju engleskoga jezika. *Didaktički putokazi*. Preuzeto s: file:///C:/Users/Hudolin/Downloads/775803.Pjevanje_i_slusanje_pjesama_u_ranom_uenju_engleskoga_jezika_Didaktiki_putokazi.pdf
15. Vidulin, S. (2016). Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja. *Život i škola*, LXII (1), 221-233. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165136>
16. Vrsaljko, S., Paleka, P. (2018). Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja. *Magistra iadertina*, (13), 140-159. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/317959> 28.2.2023.